

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

ПРОПОЗИЦІЇ

27 травня 2021 р.

Київ

пункт 10 протоколу № 29
засідання Комітету

Кабінет Міністрів України

Про внесення змін до
нормативно-правових актів

1. ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ПРЕДМЕТА, ЯКИЙ ДОСЛІДЖУЄТЬСЯ

- (1) Серед пріоритетних ринків, на яких Антимонопольний комітет України (далі – Комітет) здійснює контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання, є регіональні ринки у сфері поводження з відходами, зокрема, ринки послуг з вивезення побутових відходів.
- (2) Відповідно до статті 1 Закону України «Про відходи»:
  - поводження з відходами - дії, спрямовані на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення, сортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцями видалення;
  - послуги з вивезення побутових відходів - збирання, зберігання та перевезення побутових відходів, що здійснюються у населеному пункті згідно з правилами благоустрою, затвердженими органом місцевого самоврядування.
- (3) Ринки послуг з вивезення побутових відходів є регіональними ринками. Територіальними (географічними) межами ринку є, як правило, територія області та/або найбільші населені пункти, певна територія населеного пункту, відповідно до схеми санітарної очистки населених пунктів, на якій за результатами проведеного органом місцевого самоврядування конкурсу визначено виконавця послуг з вивезення побутових відходів.
- (4) Незважаючи на те, що законодавством передбачена можливість для споживачів вибирати виконавців послуг з вивезення побутових відходів серед тих, хто був визначений виконавцем за результатами проведеного конкурсу, фактично ринки вивезення побутових відходів є монополізованими.

- (5) Отже, з точки зору забезпечення суспільного добробуту та оскільки кінцевий споживач не має можливості безпосередньо обирати надавача послуг з вивезення побутових відходів та/або впливати на ціну (тариф) на такі послуги, потребує уваги контроль за дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час проведення конкурсного відбору виконавця послуг з вивезення побутових відходів, формування цін і тарифів на відповідні послуги, безпосереднього надання послуг тощо.
- (6) За результатами проведеної роботи органами Комітету виявлено системні випадки недотримання вимог законодавства про захист економічної конкуренції.
- Зокрема, за період 2019 – 2020 років органами Комітету було виявлено 228 порушень законодавства про захист економічної конкуренції, щодо яких:
- у 134 випадках (59 %) надано рекомендації. При цьому лише 44 % вказаних рекомендацій наразі є виконаними;
  - у 94 випадках (41 %) відкрито справу. При цьому розгляд 48 % вказаних справ наразі завершено із прийняттям рішення, яким визнано факт вчинення порушення.
- У 2021 році органи Комітету розглядають понад 50 справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції як на ринках послуг з вивезення побутових відходів, так і на ринках послуг із захоронення побутових відходів.
- (7) Дисципліна дотримання вимог законодавства про захист економічної конкуренції є низькою як серед органів місцевого самоврядування, так і серед суб'єктів господарювання, які діють на регіональних ринках послуг з вивезення побутових відходів.
- Зокрема, 75 % (171 од.) вказаних вище порушень було зафіксовано в діях органів місцевого самоврядування, а 25 % (57 од.) – у діях суб'єктів господарювання, які діють на регіональних ринках послуг з вивезення побутових відходів.
- (8) Зважаючи на вказане, існує потреба у вжитті системних заходів з метою усунення підґрунтя, що сприяє вчиненню порушень законодавства про захист економічної конкуренції на ринках послуг з вивезення побутових відходів.

2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАННЯ

Щодо проведення конкурсу

- (9) Чинним законодавством у сфері поводження з побутовими відходами передбачена обов'язковість проведення конкурсу на визначення виконавця послуг з вивезення побутових відходів.
- (10) Відповідно до підпункту 23 пункту «а» статті 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить визначення на конкурсних засадах суб'єктів господарювання, що здійснюють у межах певної території надання послуг з вивезення побутових відходів спеціально обладнаними для цього транспортними засобами.
- (11) Відповідно до пункту 4 Порядку проведення конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1173 (далі – Порядок проведення конкурсу), підготовка та проведення конкурсу забезпечується виконавчим органом сільської, селищної, міської ради або місцевою державною адміністрацією у разі делегування їй повноважень відповідними радами у порядку, встановленому законом, виконавчим органом

місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва у формах, передбачених Законом України «Про співробітництво територіальних громад».

- (12) Отже, міські, селищні, сільські ради, а в окремих випадках і місцеві державні адміністрації є організаторами конкурсу та на конкурсних засадах повинні визначати виконавця послуг з вивезення побутових відходів у межах певної території населеного пункту.
- (13) Згідно з пунктом «е» частини першої статті 16 Закону України «Про відходи» підприємства, установи та організації усіх форм власності у сфері поводження з відходами мають право на участь у конкурсах на набуття права виконання послуг у сфері поводження з побутовими відходами на певній території.
- (14) Відповідно до пункту 8 Порядку проведення конкурсу організатор конкурсу публікує в офіційних друкованих засобах масової інформації не пізніше ніж за 30 календарних днів до початку конкурсу оголошення про проведення конкурсу.
- (15) Згідно з пунктом 28 Порядку проведення конкурсу переможцем конкурсу визначається його учасник, що відповідає кваліфікаційним вимогам, може забезпечити надання послуг відповідної кількості та якості, конкурсна пропозиція якого визнана найкращою за результатами оцінки.

Перевага надається тому учасникові конкурсу, що подав конкурсній комісії проект або затверджену інвестиційну програму (програму капітальних витрат) розвитку підприємства, яка повинна включати заходи щодо впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів.

- (16) Відповідно до пункту 29 Порядку проведення конкурсу рішення про результати проведення конкурсу приймається конкурсною комісією на засіданні у присутності не менш як половини її складу відкритим голосуванням простою більшістю голосів.
- (17) Тобто, виконавці послуг з вивезення побутових відходів мають надавати послуги виключно після участі та перемоги в конкурсі на визначення виконавця послуг.

Щодо укладення договору на послуги з вивезення побутових відходів

- (18) Відповідно до пункту 30 Порядку проведення конкурсу організатор конкурсу протягом не більш як п'яти робочих днів з дня проведення конкурсу вводить у дію відповідним актом рішення конкурсної комісії щодо визначення переможця конкурсу на певній території населеного пункту, межі якої були визначені умовами конкурсу, та зазначає строк, протягом якого виконавець має право надавати такі послуги, але не менш як п'ять років.
- (19) Також у пункті 30 Порядку проведення конкурсу передбачено, що у разі коли в конкурсі взяв участь тільки один учасник і його пропозицію не було відхилено, строк, на який він визначається виконавцем послуг з вивезення побутових відходів на певній території населеного пункту, повинен становити 12 місяців, після чого організовується і проводиться новий конкурс.
- (20) Згідно з пунктом 31 Порядку проведення конкурсу з переможцем конкурсу протягом десяти календарних днів після прийняття конкурсною комісією рішення укладається договір на надання послуг з вивезення побутових відходів на певній території населеного пункту.

- (21) Відповідно до пункту 32 Порядку проведення конкурсу, не пізніше ніж за два місяця до припинення договору на надання послуг з вивезення побутових відходів на певній території населеного пункту проводиться новий конкурс на надання послуг з вивезення побутових відходів на території, визначеній таким договором.
- (22) Відповідно до статті 35¹ Закону України «Про відходи» виконавець послуг з вивезення побутових відходів укладає договори про надання послуг з поводження з побутовими відходами із споживачами.
- (23) Відповідно до пункту 3 Правил надання послуг з вивезення побутових відходів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 № 1070 (далі - Правила надання послуг з вивезення побутових відходів) договір про надання послуг укладається між споживачем та виконавцем послуг з вивезення побутових відходів відповідно до Типового договору про надання послуг з поводження з побутовими відходами.
- (24) Відповідно до пункту 11 Правил надання послуг з вивезення побутових відходів під час укладання договору про надання послуг:
- 1) сторони узгоджують графік їх надання виходячи з потреби споживача, норм надання та якості послуг;
  - 2) виконавець послуг на вимогу споживача зобов'язаний пред'явити: правила надання послуг; графік вивезення відходів; тарифи на надання послуг; інформацію про пільги, передбачені законодавчими актами для окремих категорій населення.

Щодо можливості вибору виконавців послуг з вивезення побутових відходів

- (25) Відповідно до статті 25 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» споживачі зобов'язані укласти договір про поводження з побутовими відходами з особою, визначеною у встановленому законодавством порядку.
- Якщо інше не визначено законом, об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, управитель багатоквартирного будинку або інша уповноважена особа, яка укладає колективний договір про надання комунальних послуг, згідно з правилами благоустрою території населеного пункту, розробленими з урахуванням схеми санітарного очищення населеного пункту та затвердженими органом місцевого самоврядування, має право на вибір серед визначених у встановленому законодавством порядку виконавців послуг з поводження з побутовими відходами.
- (26) Тобто, чинним законодавством передбачена можливість для споживачів вибирати виконавців послуг з вивезення побутових відходів лише серед тих, хто був визначений виконавцем за результатами проведеного конкурсу.

Щодо формування цін (тарифів)

- (27) Згідно зі статтею 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать власні (самоврядні) повноваження, зокрема, встановлення в порядку і межах, визначених законодавством, тарифів на побутові, комунальні (крім тарифів на теплову енергію, централізоване водопостачання та централізоване водовідведення, послуги з постачання гарячої води, які встановлюються Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг), транспортні та інші послуги.
- (28) Механізм формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів визначено Порядком формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів,

затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2006 № 1010 (далі – Порядок № 1010), який передбачає врахування обґрунтованих видатків на надання послуг у відповідному тарифі.

- (29) Процедуру розгляду органами місцевого самоврядування розрахунків тарифів на комунальні послуги визначено Порядком розгляду органами місцевого самоврядування розрахунків тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, а також розрахунків тарифів на комунальні послуги, поданих для їх встановлення, затвердженим наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 12.09.2018 № 239 (далі – Порядок розгляду органами місцевого самоврядування розрахунків тарифів).
- (30) Відповідно до Порядку розгляду органами місцевого самоврядування розрахунків тарифів:
- суб'єкт господарювання (заявник) подає до органу місцевого самоврядування у друкованому та електронному вигляді розрахунки тарифів разом із заявою, підтвердними матеріалами і документами, що використовувалися під час проведення розрахунків тарифів;
  - у разі відповідності заяви та доданих до неї документів вимогам, установленим цим порядком, а також відповідності розрахунків тарифів формам, встановленим органами місцевого самоврядування, їх розгляд здійснюється протягом одного календарного місяця з дня отримання відповідної заяви (з дня її реєстрації);
  - за результатами розгляду поданих суб'єктом господарювання (заявником) розрахунків тарифів органом місцевого самоврядування здійснюється встановлення відповідних тарифів.
- (31) Тобто, нормативно-правовим актом визначено обов'язки як суб'єкта господарювання здійснювати розрахунки тарифів, так і органу місцевого самоврядування під час їх встановлення, яких вони мають дотримуватись, та, відповідно, передбачена відповідальність за встановлення економічно обґрунтованих тарифів.

Щодо державної допомоги

- (32) Відповідно до статті 143 Конституції України територіальні громади села, селища, міста, крім іншого, безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; утворюють, реорганізують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції.
- (33) Згідно зі статтею 17 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, будуються на засадах їх підпорядкованості, підзвітності та підконтрольності органам місцевого самоврядування.
- (34) Відповідно до статті 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» територіальні громади сіл, селищ, міст, районів у містах безпосередньо або через органи місцевого самоврядування можуть об'єднувати на договірних засадах на праві спільної власності об'єкти права комунальної власності, а також кошти місцевих бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування

(утримання) комунальних підприємств, установ та організацій і створювати для цього відповідні органи і служби.

- (35) Крім того, законодавчо передбачена можливість переважної підтримки комунальних підприємств за рахунок ресурсів місцевого самоврядування, зокрема:
- стаття 17 Бюджетного кодексу України передбачає можливість надання місцевих гарантій для забезпечення виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання, що належать до комунального сектору економіки;
  - статтею 89 того ж Кодексу передбачається можливість здійснення з місцевих бюджетів видатків на деякі послуги загального економічного інтересу, що надаються комунальними підприємствами.
- (36) Відповідно до статті 1 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» державна допомога суб'єктам господарювання – підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.

3. ФАКТОРИ, ЩО СТРИМУЮТЬ РОЗВИТОК КОНКУРЕНЦІЇ

Виявлені проблемні питання на етапі проведення конкурсу

- (37) Органами Комітету встановлено, що організатори конкурсу в більшості випадків повідомляють про його проведення та умови участі в конкурсі в місцевих друкованих виданнях.
- (38) Відповідно до пункту 8 Порядку проведення конкурсу організатор конкурсу публікує в офіційних друкованих засобах масової інформації не пізніше ніж за 30 календарних днів до початку конкурсу оголошення про проведення конкурсу.
- (39) Обов'язку публікувати на сайті та/або обов'язку проведення конкурсу з використанням електронної системи закупівель не передбачено.
- (40) Отже, для потенційних учасників конкурсу, які розташовані за межами регіону (міста, села, селища тощо), фактично унеможливується отримання інформації про проведення конкурсу, що, відповідно, створює перешкоди для їх участі в конкурсі.
- (41) Отже, обмеженість доступу до інформації за певних умов може бути бар'єром входження на ринок суб'єктів господарювання.
- (42) Також виявлено, що якщо суб'єкт господарювання здійснює вивезення лише окремих побутових відходів (наприклад, великогабаритних, ремонтних чи рідких), він фактично позбавлений можливості участі в конкурсі на визначення виконавця послуг з вивезення побутових відходів у певному населеному пункті.
- (43) Так, згідно з критеріями відповідності конкурсних пропозицій кваліфікаційним вимогам, зазначеним у додатку 1 до Порядку проведення конкурсу, перевага надається учасникові, який має спеціально обладнані транспортні засоби різних типів для збирання та перевезення усіх видів побутових відходів – твердих, великогабаритних, ремонтних, рідких побутових відходів, небезпечних відходів у складі побутових відходів.
- (44) Вказане стимулює органи місцевого самоврядування укрупнювати лоти, об'єднуючи різні види відходів.

- (45) Отже, вимоги Порядку проведення конкурсу передбачають надання переваги суб'єкту господарювання, який надає комплекс послуг у сфері поводження (за кожною операцією) з побутовими відходами.
- (46) При цьому обов'язку у виконавця послуг з вивезення побутових відходів виконувати повний спектр послуг немає.
- (47) Отже, зазвичай, потенційні учасники конкурсу на визначення виконавця послуг з вивезення побутових відходів, не маючи достатньої матеріальної бази для виконання повного спектра послуг, відмовляються від участі в ньому, що, у свою чергу, значно зменшує конкуренцію серед учасників конкурсу.
- (48) Тобто, конкуренція серед учасників конкурсу зменшується, а, відповідно, потенційні виконавці послуг позбавляються можливості запропонувати меншу ціну для споживачів.
- (49) Крім того, Порядком проведення конкурсу не передбачено можливості та процедури оскарження результатів конкурсу.

Виявлені проблемні питання після проведення конкурсу

- (50) Органами Комітету встановлено, що за результатами проведених конкурсів у більшості регіонів України в межах одного населеного пункту діє лише один суб'єкт господарювання, особливо стосовно невеликих населених пунктів.
- (51) Навіть у таких великих містах, як Київ та Дніпро, діє один виконавець послуг з вивезення побутових відходів, який обраний за результатами конкурсу на період, що перевищує 5 років.
- (52) Отже, незважаючи на те, що чинним законодавством передбачена можливість переходу від одного виконавця послуг, обраного на конкурсі, до іншого, на практиці споживачі обмежені у виборі виконавців послуг та в переході від одного постачальника послуг до іншого, оскільки послуги зазвичай надає один суб'єкт господарювання.
- (53) Крім того, наразі чинним законодавством у сфері поводження з побутовими відходами не передбачено алгоритму переходу від одного виконавця послуг до іншого, що унеможлиблює фактичну зміну виконавця послуг.

Виявлені проблемні питання на етапі укладення договору

- (54) Органами Комітету були встановлені факти, коли:
- договір на надання послуг з вивезення побутових відходів на певній території укладається на досить значний період, а саме на 10 – 15 років, а в окремих випадках і на 25 – 50 років;
  - укладаються договори на надання послуг з вивезення побутових відходів між надавачем послуг та органом місцевого самоврядування без проведення конкурсу та з подальшою пролонгацією договору на довготривалий строк.
- (55) Вказані дії суперечать законодавству у сфері поводження з побутовими відходами та розглядаються як ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, оскільки призводять до монополізації ринку послуг з вивезення побутових відходів у певному регіоні та є суттєвим бар'єром для вступу на ринок нових суб'єктів господарювання.
- (56) Також наразі відсутній типовий договір між органом місцевого самоврядування та виконавцем послуг з вивезення побутових відходів, що створює підґрунтя для включення до договору особливих (дискримінаційних, пільгових чи інших переваг

тощо) умов як з боку органів місцевого самоврядування, так і з боку виконавців послуг.

Виявлені проблемні питання у сфері формування цін (тарифів)

- (57) Згідно з критеріями відповідності конкурсних пропозицій кваліфікаційним вимогам, зазначеними у додатку 1 до Порядку проведення конкурсу, перевага надається учасникові, що пропонує найменшу вартість надання послуг.
- (58) За результатами конкурсу та відповідно до укладеного договору певний суб'єкт господарювання отримує ринкову владу на ринку послуг з вивезення побутових відходів у певному регіоні на визначений договором строк. Як правило, наявність монопольного становища у суб'єкта господарювання досить часто дає можливість збільшувати вартість послуг необґрунтовано.
- (59) Чинним законодавством передбачені повноваження органів місцевого самоврядування щодо встановлення цін / тарифів на комунальні послуги відповідно до закону.
- (60) Проте на практиці органи місцевого самоврядування не перевіряють обґрунтованості тарифів, мотивуючи свої дії відсутністю відповідних фахівців.
- (61) Відсутністю норм у чинному законодавстві у сфері поводження з побутовими відходами щодо умов та підстав зміни ціни на послуги з вивезення побутових відходів протягом дії укладеного договору зі споживачами створюються умови для необґрунтованого завищення ціни та, як наслідок, до ущемлення інтересів споживачів, які б були неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (62) Отже, споживачі позбавлені права отримувати послуги відповідної якості за економічно обґрунтованими цінами, які могли б бути надані за умови значної конкуренції.
- (63) Виявлені проблемні питання є системними і потребують врегулювання шляхом внесення відповідних змін до чинного законодавства про відходи, зокрема, до Порядку проведення конкурсу та Порядку формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів.

Виявлені проблемні питання на етапі надання державної допомоги

- (64) З огляду на наявну практику під час оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання у сфері поводження з побутовими відходами Комітет враховує дотримання норм національного законодавства у цій сфері, зокрема в частині визначення виконавців таких послуг на конкурсних засадах.
- (65) Відсутність прозорого механізму відбору суб'єктів господарювання, які надають послуги у сфері поводження з побутовими відходами, є однією з підстав визначення такої державної допомоги недопустимою для конкуренції, оскільки суб'єкти господарювання, які визначені без конкурсу, можуть бути неналежними отримувачами такої державної допомоги.
- (66) Відповідно до Переліку послуг, що становлять загальний економічний інтерес, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2018 № 420, послуги з вивезення побутових відходів, послуги з поводження з побутовими відходами належать до послуг, що становлять загальний економічний інтерес.
- (67) Відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», дія цього Закону не поширюється на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг.

- (68) Отже, Комітет також досліджує наявність чіткого механізму компенсації обґрунтованих витрат на надання послуг з поводження побутових відходів, який має бути розроблено заздалегідь об'єктивним і прозорим способом. Так, у разі відсутності зазначеного механізму компенсації обґрунтованих витрат, державна допомога визнається допустимою для конкуренції в разі виконання надавачем такої допомоги відповідних зобов'язань щодо розробки чіткого механізму компенсації за надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, а також визначення заходів щодо уникнення та повернення надмірної компенсації.
- (69) Під час розгляду повідомлень про державну допомогу виявляються випадки, коли орган місцевого самоврядування обирає комунальне підприємство виконавцем послуг з вивезення відходів за наявності програми підтримки такого комунального підприємства за рахунок коштів бюджету або приймає програму підтримки такого комунального підприємства за рахунок коштів бюджету після проведення конкурсу.
- (70) У такій програмі зазвичай передбачені кошти для закупівлі відповідної техніки для надання послуг з вивезення відходів, компенсація деяких операційних витрат. Необхідність такої підтримки мотивується зношеністю техніки, необхідністю покращення якості надання послуг, санітарного стану міста, а також відсутністю в тарифі інвестиційної складової, що не дозволяє підприємству закуповувати відповідну техніку.
- (71) Отже, комунальне підприємство до початку конкурсу вже може розраховувати на надання державної допомоги в майбутньому, після обрання його виконавцем послуг на конкурсі. Це потенційно дає йому можливість пропонувати свої послуги на кращих умовах та за нижчою ціною, порівняно з іншими підприємствами, що розраховують лише на власні сили.
- (72) Наприклад, це можливо шляхом штучного заниження витрат, які потім планується компенсувати за рахунок бюджету, або заявки про наявність необхідної кількості техніки для виконання послуг, яка після проведення конкурсу виявляється зношеною та такою, що потребує термінової заміни, при цьому в тарифі інвестиційна складова відсутня.
- (73) Також, у разі якщо відповідна техніка залишається в комунального підприємства після завершення дії договору на вивезення побутових відходів, то за її рахунок комунальне підприємство буде мати значну конкурентну перевагу в наступних конкурсах на вивезення побутових відходів, порівняно з іншими підприємствами, які не закуповували техніку за бюджетні кошти.
- (74) Іншим підприємствам у подальшому буде дуже важко конкурувати з комунальним підприємством, матеріально-технічно забезпечення якого знаходиться на високому рівні (за рахунок бюджету, а не власної ефективності й конкурентоспроможності), що може призвести до усунення конкуренції на відповідному ринку та перетворює механізм конкурсного відбору у формальність, оскільки переможець такого конкурсу всім загальновідомий ще до його проведення.
- (75) Враховуючи викладене, наявність таких конкурентних переваг у комунальних підприємств під час участі в конкурсі на визначення виконавця послуг з вивезення побутових відходів свідчить про відсутність прозорого та недискримінаційного порядку відбору суб'єктів господарювання, які надають послуги з вивезення побутових відходів, що, у свою чергу, може призвести до надання таким суб'єктам господарювання недопустимої для конкуренції державної допомоги.
- (76) Отже, умови проведення конкурсу та/або кваліфікаційні вимоги до учасників конкурсу мають містити заздалегідь визначені умови, можливість та необхідність отримання відповідної державної підтримки у вигляді додаткового фінансування або

компенсації за надання послуг з вивезення побутових відходів, як за послуги, що становлять загальний економічний інтерес, що будуть відомі усім учасникам такого конкурсу.

Кабінет Міністрів України

- (77) Відповідно до статті 1 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» та пункту 1 § 1 Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950 (із змінами), Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади, який здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим і місцеві держадміністрації, спрямовує, координує та контролює діяльність зазначених органів.
- (78) Згідно з пунктом 4 § 1 Регламенту Кабінет Міністрів видає на основі й на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, у межах своєї компетенції постанови й розпорядження, обов'язкові для виконання.
- (79) За змістом статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» під органами влади розуміються міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим та органи виконавчої влади Автономної Республіки Крим, державні органи, що здійснюють регулювання діяльності суб'єктів природних монополій, ринку цінних паперів, державні органи приватизації, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, місцеві органи виконавчої влади.
- (80) Виходячи з положень статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» Кабінет Міністрів України не є органом влади у розумінні законодавства про захист економічної конкуренції.

Міністерство розвитку громад та територій України

- (81) Відповідно до Положення про Міністерство розвитку громад та територій України (далі – Положення), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2014 року № 197 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 вересня 2019 р. № 850) (із змінами), головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері житлово-комунального господарства, державну політику у сфері поводження з побутовими відходами, а також забезпечує формування державної політики у сфері контролю житлово-комунального господарства, є Міністерство розвитку громад та територій України (далі – Мінрегіон).
- (82) Мінрегіон є органом влади в розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (83) Відповідно до статті 25 Закону України «Про відходи» до компетенції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, у сфері поводження з відходами належить, зокрема, нормативно-методичне забезпечення з питань поводження з побутовими відходами.
- (84) Мінрегіон відповідно до покладених на нього завдань, зокрема, розробляє нормативно-правові акти з питань контролю у сфері житлово-комунального господарства.
- (85) Відповідно до підпункту 23 пункту 4 Положення Мінрегіон затверджує:

- у визначених законом випадках форму типових договорів у сфері житлово-комунального господарства;
  - порядки, стандарти, норми і правила у сфері житлово-комунального господарства, житлової політики.
- (86) Згідно з підпунктом 36 пункту 4 Положення Мінрегіон узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та в установленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України.
- (87) У зв'язку з виявленими порушеннями та постійним надходженням до органів Комітету скарг щодо неправомірних дій підприємств, які надають послуги з вивезення побутових відходів, Комітет неодноразово звертався з пропозиціями до Мінрегіону щодо необхідності вдосконалення нормативно-правової бази, яка регулює питання проведення конкурсів із визначення виконавців послуг з вивезення побутових відходів.
- (88) Листом Комітету від 10.12.2019 № 128-29.1/08-16251 Мінрегіону були надіслані рекомендації Комітету від 05.12.2019 № 66-рк щодо здійснення заходів, спрямованих на розвиток конкуренції, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції на ринках послуг з вивезення побутових відходів.
- (89) Комітетом було запропоновано в установленому порядку здійснити заходи щодо внесення змін до Порядку проведення конкурсу, якими передбачити:
- обов'язковість оприлюднення на офіційному сайті організатора конкурсу інформації про дату проведення, умови участі в конкурсі на надання послуг з вивезення побутових відходів, перелік підприємств, конкурсні пропозиції яких були відхилені, підстави для відхилення та результати конкурсу на визначення виконавця послуг з вивезення побутових відходів;
  - процедуру оскарження результатів конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів;
  - перелік умов та підстав зміни ціни на послуги з вивезення побутових відходів протягом дії договору;
  - можливість проведення конкурсу на надання послуг з поводження з побутовими відходами окремо щодо всіх видів побутових відходів (твердих, великогабаритних, ремонтних, рідких);
  - укладення договору з виконавцем послуг з вивезення побутових відходів на строк, що перевищує 12 місяців, лише за умови, що участь у конкурсі взяло не менше двох учасників, пропозиції яких не були відхилені, та з обмеженням строку, протягом якого виконавець має право надавати послуги з вивезення побутових відходів, що не перевищує п'яти років.
- (90) У відповідь на рекомендації Комітету листом від 02.01.2020 № 7/11.1/41-20 Мінрегіон повідомило, що під час внесення змін до Порядку проведення конкурсу Мінрегіоном буде опрацьовано питання щодо обов'язковості оприлюднення на офіційному сайті організатора конкурсу інформації про конкурс та процедуру оскарження результатів такого конкурсу.
- (91) Також Мінрегіон повідомило, що необхідність укладення договору з виконавцем послуг з вивезення побутових відходів на строк не менше 5 років передбачена Порядком проведення конкурсу, обумовлена потребою повернення витрат на відшкодування інвестиційних ресурсів, залучених за інвестиційними програмами,

призначених для здійснення заходів з оновлення основних фондів, будівництва, реконструкції, модернізації, технічного переоснащення об'єктів інфраструктури у сфері поводження з побутовими відходами.

- (92) Листом від 11.06.2020 № 128-29.1/01-8419 Комітет повторно звернувся до Мінрегіону стосовно стану виконання рекомендацій Комітету.
- (93) На 26 травня 2021 року Комітет не отримав належної реакції на надані рекомендації. Також до Комітету не надходило на погодження нормативно-правових актів, які б вирішували зазначені в рекомендаціях питання.
- (94) Разом із тим невирішення виявлених проблем і надалі буде створювати негативні наслідки для конкуренції та передумови для порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
- (95) У пункті 14 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» визначено, що у сфері формування та реалізації конкурентної політики, сприяння розвитку конкуренції, нормативного і методичного забезпечення діяльності Антимонопольного комітету України та застосування законодавства про захист економічної конкуренції Антимонопольний комітет України має повноваження вносити пропозиції Президенту України, Кабінету Міністрів України, Національному банку України, приписи органам влади, органам місцевого самоврядування щодо зміни прийнятих ними нормативно-правових актів, які не відповідають законодавству про захист економічної конкуренції або внаслідок неоднозначного розуміння яких створюються перешкоди для розвитку конкуренції.
- (96) Враховуючи наведене вище, надання Кабінету Міністрів України пропозицій щодо внесення змін до законодавства у сфері поводження з побутовими відходами, зокрема, до Порядку проведення конкурсу та Порядку формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2006 № 1010, є одним з механізмом здійснення заходів з адвокатування конкуренції з досліджуваного питання.

Отже, з метою недопущення негативних наслідків для конкуренції на ринках вивезення побутових відходів, керуючись пунктом 14 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Антимонопольний комітет України надає Кабінету Міністрів України такі

ПРОПОЗИЦІЇ:

I. Внести зміни до Порядку проведення конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1173 (зі змінами), та до його додатка 1, якими передбачити:

1) обов'язковість оприлюднення на офіційному сайті організатора конкурсу та/або в електронній системі закупівель інформації про дату проведення, умови участі в конкурсі на надання послуг з вивезення побутових відходів, перелік підприємств, конкурсні пропозиції яких були відхилені, підстави для відхилення та результати конкурсу на визначення виконавця послуг з вивезення побутових відходів;

2) процедуру оскарження результатів конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів;

3) можливість проведення конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів з розподілом на лоти за товарним принципом (окремо щодо різних видів побутових відходів – твердих, великогабаритних, ремонтних, рідких тощо);

4) можливість проведення конкурсу на визначення виконавця послуг з вивезення побутових відходів із розподілом на лоти за територіальним принципом (район міста, частина населеного пункту тощо);

5) обмеження строку, протягом якого виконавець має право надавати послуги з вивезення побутових відходів, який не повинен перевищувати п'ять років;

6) доступний для споживачів алгоритм переходу від одного виконавця послуг з вивезення побутових відходів до іншого;

7) типовий договір на надання послуг з вивезення побутових відходів між органом місцевого самоврядування та виконавцем послуг з вивезення побутових відходів;

8) перелік кваліфікаційних вимог доповнити вимогою «Необхідність (можливість) отримання державної допомоги для надання послуг з вивезення побутових відходів (розмір, умови тощо)», передбачивши надання переваги тому, хто не потребує такої допомоги.

II. Внести зміни до Порядку формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2006 № 1010, якими передбачити перелік умов та підстав зміни ціни на послуги з вивезення побутових відходів протягом дії договору.

Про результати розгляду цих пропозицій просимо повідомити Антимонопольний комітет України.

Голова Комітету

О. ПІЩАНСЬКА